

pokretima i dijalogu (304–307). Slijedi lijepo ilustrirani (inače je cijela knjiga vrlo pedantno ilustrirana) popis i opis najpoznatijih oblika i primjera mono-teističkih bogomolja (308–322). Nakon toga u vrlo opsežnom popisu u dodatku (323–386) autor obuhvaća različite živuće i nestale religije od scientologije do pretkolumbovskih američkih religija te zanimljivih zajednica, pokreta i kultura, od Amiša do Voodoo magije. Na samom kraju nude se dva izvoda iz recenzija prošlih izdanja (387–388), popis literature (389–395) s posebno izdvojenim mrežnim te završne napomene (396–419). Nažalost, izvori fotografija nisu precizno navedeni.

Ukratko, *Povijest religija* potencijalno je vrijedan dodatak našem tržištu knjiga, i to ne samo za srednjoškolce, već sve znatiželjnike, iako je potrebno u budućim izdanjima postići veću simetriju u zastupljenosti određenih tema, donekle ujednačiti nomenklaturu te pedantno pobilježiti izvore korištenih fotografija.

Stipe Buzar

Ante Vukasović, *Na braniku vjere i domovine*, Zvonimir Solin d.o.o., Solin, 2014, 268 str.

Svi osjećamo u dnevnom životu kako su neke životne vrijednosti — vrjednote, načela i nazori — što su stoljećima hrvatskome narodu bili njegov duhovni vade mecum na povijesnomu putu — potisnute u sferu privatnosti pod naltima relativizma, koji devastira moralnu sferu života pojedinca i društva. Papa Benedikt XVI. govorio je o diktaturi relativizma — o ne samo medijskom nego i o zakonodavnom nametanju jednakosti raznih životnih pogleda, stilova i praksi, što međutim po samoj svojoj naravi, da i ne govorimo o društvenim posljedicama, ne mogu biti moralno ni

društveno jednakovrijedni. Posebno je to vidljivo u relativizaciji tradicijskih društvenih institucija koje možemo nazvati sveljudskima kao što su brak i obitelj, koje su kroz čitavu ljudsku povijest bile zajedničke svim narodima i vjerama po prirodnoj naravi svoje biti, a za vjernike i po natprirodnoj.

Stoga je ljudima koji poštuju unutar-nju narav ljudske biti, a poglavito onima koji poštuju i njezin transcendentni izvor neprihvatljivo nametanje spomenute relativizacije — osjećaju da izvore ljudskosti valja braniti.

Mnogi to čine širom svijeta i u Hrvatskoj — ne samo katolici, nego i naša braća drugih kršćanskih konfesija i drugih vjera, a tako i mnogi koji se smatraju nevjernicima. Među najistaknutijima koji u tom kolu branitelja prirodnog i Božjeg poretka daju svoj doprinos već pedesetak godina znanstvenim je, profesorskim i publicističkim radom naš ugledni pedagog dr. Ante Vukasović, sveučilišni profesor u miru.

Možemo se u ovoj prigodi prisjetiti da je i u vremenima nametnute dominacije tzv. znanstvenog socijalizma odnosno marksističke pedagogije, prof. Vukasović, umotano u tomu primjeren vokabular, promicao pedagoška načela i poglede koje je u velikoj mjeri temeljio na onome što možemo nazvati naravnim moralom i kršćanskim ćudoredem. Ta načela i poglede nakon demokratskih promjena postavljao je, promicao i branio otvoreno i rezolutno kao Hrvat i katolik, dakle u kontekstu duhovno-povijesnoga podneblja u kojemu je izvorno stasao.

Svojem golemom spisateljskom znanstveno-publicističkom opusu od četrdesetak knjiga i oko dvije tisuće članaka prošle je godine pridružio knjigu *Na braniku vjere i domovine*, u kojoj je sabrano deset znanstvenih i stručnih radova, te po dvanaest radova u kategoriji članaka i tekstova svrstanih u poglavlje

»Suprotstavljanja«. Spomenuta je knjiga dakle svojevrsan sažetak te velike polustoljetne baštine njegova javnoga rada, a na svoj način ostavština budućim naraštajima. Tome u prilog govori ne samo sadržaj knjige, nego i sam naslov i naslovnica. Na naslovnici knjige naime križ je koji stoji u Vukovaru, uz Dunav, gdje se branila sloboda hrvatstva, a na svoj način i sloboda vjere, posvećen ljudima koji su devedesetih godina prošloga stoljeća za te vrijednosti položili svoje živote. Na posljednjoj stranici pak detalj je slike Oltara Domovine — simboličnog mjesta stapanja ljepota duha i prirode naše Domovine.

Razdjel knjige u tri više metodološka nego tematska korpusa — »Znanstvene i stručne rasprave«, »Članci« i »Suprotstavljanja« — govore prije svega o načinima na koji je prof. Vukasović kroz prošla desetljeća kao spisatelj branio vrijednote u koje je vjerovao i za koje je živio. A vjera i domovina, sunaglašene u naslovu, samo su nazivnik korpusa vrijednosti koje su brojnici života i životnosti jednoga društva i naroda: brak, obitelj, majčinstvo, roditeljstvo, pravo na život od rođenja do naravne smrti, moralne vrline društvene suodgovornosti, poštenja, istinoljubivosti i druge vrijednote čije očuvanje znači i jamči narodnu budućnost, ne samo biološku, nego i budućnost nacionalnog identiteta i samobitnosti.

Ova knjiga svojevrsan je pledoaje kršćanskom moralu, proizlazećem iz evangeoske Riječi, i domoljublju. No stojeći na braniku tih vrijednosti, prof. Vukasović nije, da tako kažemo, bio samo branitelj. Stara je riječ: tko se samo brani, ne može pobijediti. Upornošću, u kombinaciji s nepokolebljivošću stavova, autor se u posljednja dva desetljeća prometnuo u najistaknutijega promicatelja spomenutih vrijednosti u hrvatskoj javnosti. A bojno bolje nije maleno: protivnika s kojima je polemizirao i, metaforički rečeno, »ratovao«, nije malo, no mogu se — kako u svijetu pedagogijske struke, medijima, publicistici, prosvjeti i javnome životu uopće — svesti na jedan nazivnik: liberalna misao. A ta liberalna misao stavlja pojedince i njegova »prava« u prvi plan, da često posve zapostavi moralni cilj ljudskoga djelovanja, korpus ljudskih dužnosti i suodgovornost za život i vrjednote kolektiviteta u kojemu živi.

Tko bude čitao knjigu, možda će reći da je prof. Vukasović borac staroga kova, koji u svome suprotstavljanju moralnim zabludama te socijalnim i političkim nepravdama našega vremena ponekad gotovo donkihotski nasrće na vjetrenjače ne brinući se previše o tome da traži nove metode za nova vremena. Stoji ta primjedba do neke mjere, no stil je sam čovjek, kako reče francuski mislilac Buffon. Vukasovićev stil proizlazi iz njegova karaktera i temperamenta, stasalih u podneblju rodni Poljica, gdje klisure padaju ravno u more i gdje se stoljećima radaju čelik-značajeви neovisna, no hrvatskim tradicijama vjerna duha. Taj stil do neke je mjere i plod vremena jer se formirao tijekom desetljeća komunističke diktature: a to vrijeme tražilo je jasno prepoznavanje, lučenje i svrstavanje duhova. Čovjek doduše često nije smio bez velikih posljedica kazati što misli, no zato je još važnije bilo da čitatelj jasno prepozna i spozna što pisac nije smio reći. A tomu je trebala jasnoća vrijednosnog opredjeljenja i misli. Prof. Vukasović sačuvao je kroza sva vremena baš to: jasnoću misli — pojmova i stajališta — i jasnoću opredjeljenja. A to nam u svakom vremenu, tako i danas, najviše nedostaje.

*Vladimir Lončarević*